

WERKMAN, De, daensistisch, later Vlaams-nationalistisch weekblad (1872-1935), aanvankelijk uitgegeven en grotendeels geredigeerd door **Pieter Daens**, die tevens eigenaar was.

Daens kon bij de redactie rekenen op enkele losse medewerkers zoals zijn broer **Adolf Daens**, **Karel-Leopold van Opdenbosch**, **Florimond-Alphonse Fonteyne**, **A. van der Lul**, **Albert van den Bruele**, **Alexander de Vos**.

Bedoeld als informatieblad voor het "werkvolk" moest *De Werkman* een meer sociale en gematigde versie worden van *Het Land van Aelst*. Gezien het uitgesproken katholiek profiel kon het daarom aanvankelijk rekenen op de financiële steun van enkele geestelijken, waardoor een oplage van 25.000 exemplaren werd bereikt. Na de oprichting in 1893 van de **Christene Volkspartij** stelde P. Daens *Het Land van Aelst* ten dienste van deze partij. Omdat *De Werkman* dankzij haar hoge oplage een belangrijke bron van inkomsten was voor Daens, trachtte hij dit blad buiten de politiek te houden door het gematigde profiel te benadrukken. Dit bleek niet realistisch. Toen naar aanleiding van de parlementsverkiezingen van 1894 de persstrijd tussen de **katholieke partij** en de **Christene Volkspartij** losbarstte, nam *De Werkman* langzaam de radicale toon van *Het Land van Aelst* over. Het verlies van de katholieke steun in de periode 1895-1905 leidde tot het wegvallen van de abonnementen en advertenties en een daling van de oplage tot 4000 exemplaren. Niettemin bleef P. Daens het blad verder uitgeven. *De Werkman* kreeg vanaf dan echter een meer uitgesproken politieke toon en de nadruk kwam vooral op de eigen lokale partijactiviteiten te liggen. Met een eenvoudige, haast narratieve taal wilde Daens de socio-politieke problemen begrijpelijk maken voor gewone volksmensen. Het blad verschildte echter inhoudelijk nog maar weinig van *Het Land van Aelst*. Beide verdedigden de poll, de evenredige vertegenwoordiging, het algemeen enkelvoudig stemrecht, en vooral de oprichting van een onafhankelijke volkspartij, en bleven dit doen tot 1914.

Tijdens de Eerste Wereldoorlog slaagde P. Daens erin *De Werkman* te laten verschijnen, zij het zeer onregelmatig. Het blad koos niet de weg van het **activisme** en er ontstond een breuk met de jonge daensisten die dit onder invloed van **Hector Plancquaert** wel deden.

Na de fusering in 1923 van de Christene Volkspartij en **Het Vlaamsche Front** in Aalst, kreeg *De Werkman* vanaf 13 september 1923 de nieuwe ondertitel: "Tolk der kristene Volkspartij, Vlaamsche Front. Partij van Vlaamsche Nationalisten, P.V.N.". **Ernest van den Berghe** wist als nieuwe verantwoordelijke uitgever vanaf 1924 de oplage van 2000 naar 10.000 exemplaren te brengen, onder meer omdat leden van de ziekenbond automatisch abonnee werden. Het overbrengen van het hoofdkwartier van het blad naar het **Vlaamse Huis** in Aalst (1927), signaleerde een belangrijke inhoudelijke wijziging voor het blad: de Vlaams-nationale thematiek kreeg de overhand op het sociale aspect; belangrijkste aandachtspunten werden nu **amnestie**, een eigen Vlaamse staat, eigen sociale instellingen, de campagne tegen het **Frans-Belgisch Militair Akkoord**, maar voor Vlaamse legereenheden. Deze ommekeer weerspiegelde zich ook in de titel, toen het blad begin de jaren 1930 werd omgedoopt tot **Het Land van Aalst**. Na 1933 werd het blad een orgaan van het **Vlaamsch Nationaal Verbond** (VNV). In december 1935 ging het op in het VNV-weekblad **Strijd**.

LITERATUUR: L. de Munck, *Van het daensistisch weekblad De Werkman tot het Vlaams-nationaal concentratieweekblad Strijd. 1918-1940. Historiek en repertorium*, 1983; – J.M. de Smet, *De Werkman. Het weekblad van Pieter Daens*, 1967; – R. d'Haese, 'De dissident christen-democratische en Vlaamsnationale pers', in *Honderd jaar Aalsterse pers*, 1986; – H. Liebaut, *Repertorium van de pers in het arrondissement Aalst. 1840-1914*, 1967; – M. van de Perre, *Redt en Helpt U Zelfen en Elkander of hoe de daensistische beweging de sociale problemen bestreed* (Bijdragen Museum van de Vlaamse Sociale Strijd, nr. 14, 1997).

LUC DE MUNCK EN NICO WOUTERS